

Posudek diplomové práce Kateřiny Kyzourové

Audiovizuální překlad: role překladatele při tvorbě českého dabingu

(FF UK, 2023, 125 str. + XXIII str. příloh)

Práce si klade za cíl prostřednictvím dotazníků a polostrukturovaných rozhovorů nahlédnout do profese audiovizuálních překladatelů zaměřených na dabing. Empirický výzkum je podložen teoretickými poznatky zjištěnými studiem literatury a webových zdrojů. Žádná podobně zaměřená práce podle mně dostupných informací zatím nevznikla.

Teoretická část je věnována vymezení audiovizuální překladačské profese včetně jeho nejnovějších podob. Opírá se o dostatečně reprezentativní zahraniční literaturu, a dále o domácí tituly (včetně dnes už historických), jichž je poskrovnu. Podává též přehled o výuce AV překladačské profese na českých vysokých školách a popisuje hlavní problémy typické pro tento typ překladačské profese. Vedle práce překladačské profese charakterizuje také úlohu úpravce dialogů a dramaturga. Zajímavou iniciativou je přehled „pravidel správného překladačské profese pro dabing“, založený na odborné literatuře, který je v následující části konfrontován s praxí. V závěru teoretické části je řeč o jazyku dabingu a historii dabingu v České republice, resp. Československu.

Empirická část začíná formulováním výzkumných otázek. Následně je představena metodologie dotazníkového průzkumu (28 respondentů) a rozhovorů s překladačskými profese (4 rozhovory). Z podrobného rozboru zjištěných údajů vyplývají cenná zjištění o kvalifikaci dabingových překladačskými profese, způsobu získávání zakázek, určování honoráře, spokojenosti s jeho výší, časových nárocích na překlad apod. Ukazuje se také, že výše zmíněná ideální pravidla obtožní – i když s určitými výhradami – i v překladačské realitě (vzorek respondentů však čítá jen čtyři osoby).

Metodologie průzkumu, založená mj. na několika podobně zaměřených studiích, je dobře zvládnutá, interpretace zjištěných údajů je pečlivá a úměrná omezené velikosti vzorku (k získání co největšího počtu respondentů ale diplomantka bezpochyby vynaložila dostatečné úsilí). Autorka na několika místech otevřeně přiznává, že teprve získané odpovědi ukázaly na slabé místo ve formulaci otázky. To ale nijak zásadně nesnižuje hodnotu výsledků.

Na několika místech bylo vhodné lépe oddělit objektivní pozorování od preskriptivních projekcí: například na str. 65 se píše, že „hlubší překladačská průprava pro výkon povolání překladačské profese pro dabing není potřebná, respektive není vyžadovaná“. – Druhá část tvrzení („není vyžadovaná“) vyplývá ze zjištěných dat, první část („není potřebná“) je ale spekulativní. Podobně se lze zamýšlet nad chápáním slova „potřeba“ ve formulaci první výzkumné otázky: „Je pro překlad pro dabing potřeba překladačské vzdělání?“ Závěrečná pasáž na str. 111 rovněž osciluje mezi deskriptivním a preskriptivním tónem („Neměl by mít ani přílišné finanční požadavky...“). Podle mého názoru nelze souhlasit ani s větou „snažili jsme se práci koncipovat tak, aby mohla posloužit jako příručka pro případné zájemce o dabingový překlad“.

Pokud jde o **formální a jazykovou stránku**, má práce velmi přehlednou a logickou strukturu a jazykově je na dobré úrovni. Několik upozornění na jazykové problémy: *audiovizuální překlad* – má být *překlad* (slovenština); *výluční práva* – má být *výlučná práva*; *v oboru sociálních prací* – má být *v oboru sociální práce*; *respondenti, co uvedli* – má být *respondenti, kteří uvedli*; *živobytí dabingových překladatelů* – raději *výdělečná činnost, způsob obživy*.

Otázky k obhajobě:

- Str. 8 – *Často užívané spojení „česká dabingová škola“ svědčí o tom, že kvalita českého dabingu byla v minulosti mezinárodně uznávána.* – Lze toto tvrzení doložit objektivněji, v zahraničních zdrojích? Traduje-li se jen v našem prostředí, může být fiktivní.
- Str. 8 – *V televizním vysílání u nás tato forma jazykového převodu dominuje nad titulky.* – Bylo by vhodné doložit citací.
- Str. 11 – Pojem „voiceover“ by bylo vhodné lépe specifikovat (má zřejmě dva mírně odlišné významy), případně doplnit pojmem „voice-off“.
- Str. 22 – Při úvahách o vztahu literárního překladu a překladu pro dabing by bylo vhodné jasněji poukázat na analogii s překladem dramatických textů (ta je naznačena jen okrajově v poznámce pod čarou č. 10).
- Str. 22 – *podle O. Walló se překlad dabingu liší od literárního překladu tím, že jde o překlad emoce.*
– Jde o přesnou citaci?
- Str. 86 – *dabingová studia pracují s rozpočtem, který jim poskytnou zahraniční klienti.* – Skutečně rozhodují o rozpočtu vždy zahraniční klienti?
- Str. 105 – Škála vyjadřující spokojenost s honorářem je nesourodá (*honorář není adekvátní – spíše nespokojen/a – spíše spokojen/a*).

Závěr: Práce velmi dobře splňuje nároky kladené na diplomový projekt. Představuje kvalitně zpracovanou empirickou studii podloženou relevantními teoretickými zdroji, která v mezích zkoumaného vzorku přináší originální zjištění o stavu překladatelského trhu v segmentu dabingu. Navrhují známku *výborně*.

V Praze, 17. 1. 2024

Tomáš Duběda

oponent